

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA S'-GRAVENHAGE

Directie Buitenlandse Financiële Betrekkingen

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.minfin.nl

Ons kenmerk
BFB 2011-559M

Datum 8 maart 2011
Betreft: Derde Review hervormingsprogramma Griekenland

Geachte voorzitter,

Op 24 februari 2011 verscheen het derde formele voortgangsrapport van de Europese Commissie over de implementatie door Griekenland van de maatregelen waaraan dat land zich, in het kader van het leningenpakket van het IMF en de landen van het eurogebied, heeft gecommitteerd. Het rapport is gebaseerd op de uitkomsten van een gezamenlijke missie van het IMF, de Europese Commissie en de ECB naar Athene tussen 27 januari en 11 februari 2011. Door middel van deze brief wil ik u informeren over de conclusies van deze derde review. Het rapport van de Commissie is in zijn geheel te vinden op de website van de Commissie¹. Een gezamenlijke verklaring van het IMF, de ECB en de Europese Commissie over de uitkomst van de review (Statement by the European Commission, the ECB and IMF on the Third Review Mission to Greece) vindt u in de bijlage.

Voorgeschiedenis

Op 18 mei 2010 is de eerste tranche van het leningenpakket van het IMF en de landen van het eurogebied aan Griekenland uitgekeerd. In ruil hiervoor heeft Griekenland in moeten stemmen met een zeer fors pakket aan beleidsmaatregelen en hervormingen dat erop gericht is de Griekse overheidsfinanciën te saneren, de economische structuur te verbeteren, en de stabiliteit in de Griekse financiële sector te waarborgen. Uitkering van volgende tranches is afhankelijk van naleving van de afspraken in de eerder overeengekomen Memorandum of Economic and Financial Policies (MEFP). In dit Memorandum, dat ik u eerder stuurde (bijlage bij brief met kenmerk BFB 2010-450M), wordt omschreven aan welke condities Griekenland moet voldoen voordat elke afzonderlijke tranche verstrekt zal worden.

Bij de totstandkoming van het programma is bepaald dat een team bestaande uit experts van het IMF, de Europese Commissie en de ECB belast zou zijn met de oordeelvorming over de vraag of Griekenland voldoende voortgang boekt bij de implementatie van de overeengekomen maatregelen en hervormingen. Het rapport

¹ http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2011/pdf/ocp77_en.pdf

dat dit team hier vier keer per jaar over opstelt is leidend bij de beslissing van lidstaten van het eurogebied om al dan niet in te stemmen met de uitkering van een volgende tranche. Unanimititeit van de lidstaten is vereist voor uitkering.

Naar aanleiding van de derde formele review, die plaatsvond tussen 27 januari en 11 februari 2011, heeft de Commissie met steun van de ECB een voortgangsrapport opgesteld. Op basis van de conclusies van het voortgangsrapport zullen de lidstaten besluiten over de uitkering van een vierde leningentranche van 10,9 miljard euro. De vierde tranche van het IMF bedraagt 4,1 miljard euro, en zal uitgekeerd worden na instemming van de IMF Board.

De conclusies van de derde review

De Commissie oordeelt, samen met het IMF, dat Griekenland voldoet aan de voorwaarden die zijn vastgelegd in de MEFP voor vrijgave van de vierde leningentranche. Griekenland heeft de overeengekomen budgettaire-, structurele-, en financiële sectormaatregelen in voldoende mate uitgevoerd.

Desalniettemin maakt het rapport van de Commissie een aantal kritische kanttekeningen. De Commissie constateert, evenals het IMF, dat er vertraging is ontstaan bij de implementatie van enkele essentiële structurele hervormingen. Daarnaast zijn tegenvallers bij de belastinginning nog niet opgelost.

Reeds in het vorige voortgangsrapport, dat verscheen op 9 december 2010, stelde de Commissie dat in de daaropvolgende maanden een hernieuwd hervormingsoffensief nodig zou zijn om goede voortgang te blijven boeken en ook bij volgende reviews te voldoen aan de overeengekomen beleidscondities. Uit dit meest recente voortgangsrapport blijkt dat Griekenland in de maanden sinds de vorige review heeft getracht een nieuwe impuls te geven aan de hervormingsagenda. De Commissie stelt nu dat een kritieke periode aanbreekt. Griekenland heeft immers nog een lange weg te gaan voordat het heeft voldaan aan alle overeengekomen beleidscondities en hervormingen die nodig zijn om de overheidsfinanciën duurzaam te saneren en de economie structureel te verbeteren.

Budgettaire maatregelen

Het rapport van de Commissie bevestigt dat Griekenland in 2010, ten tijde van een scherpe economische recessie, erin is geslaagd het begrotingstekort te verlagen van 15,4% BBP naar ongeveer 9,5% BBP². Hiermee voldoet Griekenland aan de vereiste tekortverlaging van 5,5% BBP. Hoewel de uitgaven sterker daalden dan verwacht, zijn er aanhoudende zorgen over de belastinginkomsten. Verdere maatregelen zullen het tekort in 2011 moeten doen dalen naar 7,5% BBP. Het rapport van de Commissie stelt dat dit haalbaar is, maar dat er significante

² Op 15 november 2010 maakte Eurostat bekend dat het Griekse begrotingstekort voor 2009 opwaarts werd bijgesteld van 13,6% BBP naar 15,4% BBP. Het IMF, de ECB en de Europese Commissie hebben geëist dat Griekenland de achterstand bij de tekortverlaging die als gevolg van het hogere begrotingstekort over 2009 is ontstaan, volledig compenseert door in 2011 additionele consolidatiemaatregelen te implementeren.

neerwaartse risico's zijn. Griekenland moet op dit moment nog zo'n 0,75% BBP aan additionele maatregelen specificeren om de tekortdoelstelling voor 2011 te kunnen behalen.

Op dit moment werkt de Griekse regering aan een begrotingsstrategie voor de middellange termijn, zoals onder het programma is vereist. Deze strategie zal erop gericht zijn te zorgen dat het begrotingstekort de komende jaren gestaag blijft dalen, en in 2014 onder de 3% BBP komt. Dit zal in de komende jaren in totaal nog zo'n 8% BBP aan consolidatiemaatregelen vergen. Om dit te bereiken zijn ook structurele hervormingen nodig in onder meer de zorg, publieke deelnemingen, de belastinginning en het investeringsbeleid. De Griekse regering heeft aangegeven het tekort in 2015 verder te willen verlagen naar 1%. In maart 2011 wordt de meerjarige strategie gepresenteerd.

De regering zal zich de komende maanden vooral in moeten zetten om tegenvallers aan de inkomstenkant te verminderen. De regering moet aandacht blijven besteden aan verbetering van de datavoorziening door de lagere overheden, hoewel op dit terrein de afgelopen tijd belangrijke voortgang is geboekt. De regering heeft verder aangekondigd een grootschalig privatiseringsinitiatief te zullen starten. De opbrengsten zijn bedoeld om de staatsschuld verlagen.

Structurele maatregelen

Nadat in de maanden na aanvang van het Griekse programma in mei 2010 snel een aantal belangrijke hervormingen werd doorgevoerd (onder andere op het terrein van pensioenen en de arbeidsmarkt) signaleerde de Commissie en het IMF in het vorige voortgangsrapport dat een tweede golf hervormingen nodig was om de werking van de arbeidsmarkt verder te verbeteren. Het huidige rapport constateert dat deze nu onderweg is. In december is een nieuwe arbeidswet door het parlement aangenomen die het loonvormingsproces hervormt om loonaanpassingen meer in lijn te brengen met veranderingen in de productiviteit. De Commissie en het IMF zullen de effectiviteit van deze wet de komende tijd beoordelen, en vaststellen of meer stappen nodig zijn. Binnenkort zal ook een wet ingediend worden om een groter aantal beroepen vrij te geven om de concurrentie in deze beroepsgroepen te versterken.

Ook is de regering bezig met grootschalige hervormingen in de zorg om de kostefficiëntie te verbeteren. Doel van deze operatie is om de kosten van de zorg te begrenzen tot 6% BBP. Onder andere zal de eigen bijdrage worden verhoogd. Tenslotte heeft de regering stappen gezet om de elektriciteitsmarkt te liberaliseren. Op dit terrein zijn verdere stappen in de komende maanden noodzakelijk.

Financiële sector

Datum
28 februari 2011

Ons kenmerk
BFB 2011-559M

Griekenland heeft tijdig de gevraagde maatregelen getroffen om de stabiliteit van de financiële sector te ondersteunen. De Griekse banken blijven in sterke mate afhankelijk van de liquiditeitsvoorziening vanuit het eurosysteem. De overheid heeft de banken gevraagd om, in samenwerking met de Griekse centrale bank en de ECB, een plan op te stellen om hun afhankelijkheid van het Eurosysteem en van staatsgaranties in de komende twee tot drie jaar af te bouwen. Ondertussen gaat de herstructurering van staatsbanken door, met als doel de omvang van de sector te verkleinen en de efficiëntie van individuele banken te verhogen. Via het Financial Stability Fund, dat in het kader van het programma is opgezet, is op dit moment 1,5 miljard euro beschikbaar om Griekse banken, indien nodig, te herkapitaliseren. Hier is tot nu toe nog geen noodzaak voor geweest; wel is er sprake van aanhoudende spanning in de financiële sector.

Conclusie

Naar het oordeel van het IMF, de Europese Commissie en de ECB voldoet Griekenland in voldoende mate aan de eisen die zijn gesteld voor vrijgave van de vierde leningentranche (zie bijlage). De tranche zal, indien de lidstaten van het eurogebied daar unaniem mee instemmen, medio maart 2011 vrijgegeven worden.

Ik hoop u voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
de minister van Financiën,

mr. drs. J.C. de Jager